

ดีบี โป่งไม้

การแผดเสียงของสื่อสยาม

จะแผดเสียงให้ดังอย่างไรบนพื้นที่กระดาษอันจำกัด?
อักษรที่มีหัวตัวพอมเส้นทึบของ ‘โป่งไม้’ คือคำตอบ
ในยุคทองของหนังสือพิมพ์สยาม

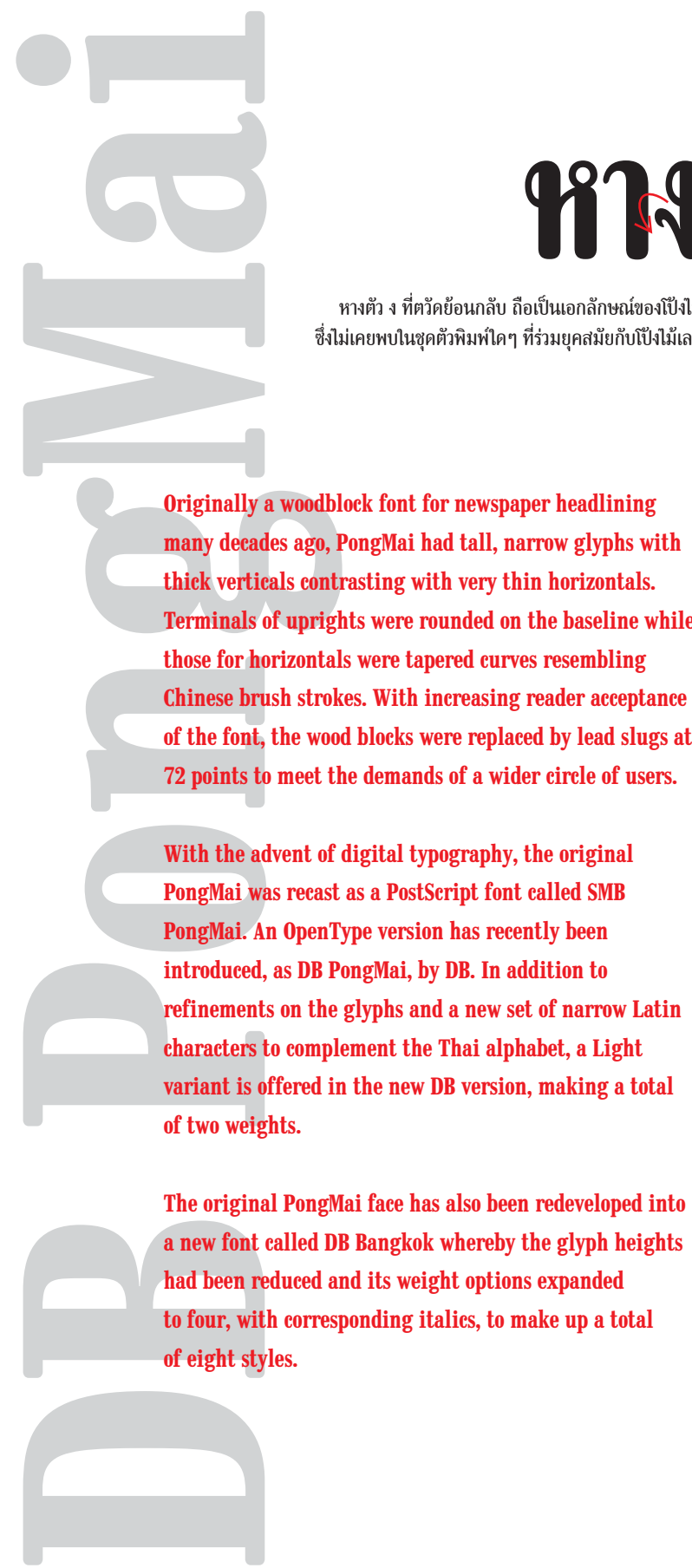

ภาพหนังสือพิมพ์จาก A Century of Thai Graphic Design
โดย เอนก นาวิกมูล ใช้ตัว โป่งไม้ (บน), โป่งรอง (กลาง)
และโป่งแซ (ล่าง) ร่วมกัน

วงการสิ่งพิมพ์สยามยุคช่วงต่อการเปลี่ยนแปลงระบอบ
การปกครองในปี พ.ศ.2475 นิยมเรียกตัวพิมพ์พาดหัวที่มีขนาดใหญ่
ว่า ‘ตัวโป่ง’ เช่น โป่งบาง โป่งรอง ที่เรียกตามลักษณะของมัน,
โป่งแซ ที่ตั้งตามชื่อคนออกแบบ. และโป่งไม้ที่เรียกชื่อตามวัสดุที่ใช้
สร้างมันขึ้นมา. โป่งแซ, โป่งบาง, โป่งรอง มีกำเนิดเป็นตัวเรียงตะกั่ว
(ปัจจุบันอนุรักษ์ไว้เป็น Opentype font หมดแล้ว คือ DB Zair,
DB BangRak และ DB PongRong ตามลำดับ) มีเพียงโป่งไม้ตัวเดียว
ที่เกิดมาเพื่อเป็นตัวพิมพ์ไม้ขนาดโต เพื่อใช้พาดหัวหนังสือพิมพ์
ยุคนั้น. ส่วน ‘พาดหัวตัวไม้’ ที่หมายถึงข่าวพาดหัวขนาดใหญ่มาก
จึงมีที่มาจากตัวโป่งขนาดโตที่แกะจากไม้แน่นอน.

กลุ่มอักษร “ตัวโป่ง” ชื่อก็บ่งบอกอยู่แล้วว่าเป็นตัวศิลปะ
จึงใส่รายละเอียดได้มากกว่าตัวเนื้อ. กระนั้นก็ตาม ความประณีต
งดงามของตัวโป่งแต่ละตัวยังคงขึ้นอยู่กับฝีมือช่างแกะแบบ,
คุณภาพงานพิมพ์ (ด้วยแท่นพิมพ์ยุคก่อนจะมีออฟเซต). ต้องไม่ลืม
ว่าตัวพิมพ์ตะกั่วหรือตัวบล็อกไม้ไม่สามารถลึกร่อนได้ตามอายุ
การใช้งานอีกต่างหาก ไม่เหมือนกับฟอนท์ยุคนี้ที่ไม่ยอมลึกร่อน
เสื่อมสลาย (ตราบดีที่คุณยังตามอัฟเกรดได้ทัน!)

ตัวพิมพ์โป่งไม้เท่าที่ผมพบจากเอกสารทั้งสำเนาและงานพิมพ์
จริงนั้น มีลักษณะแตกต่างกันไปในรายละเอียด. เนื่องจากรูปลักษณ์
ของมันดูเป็นทางการ อ่านง่าย (เพราะเป็นอักษรแบบมีหัว)
หนักแน่นมีพลัง (เพราะมีเส้นตั้งหนา) อีกทั้งยังประหยัดพื้นที่
(เพราะตัวพอมสูง) ส่งผลให้นิยมใช้ติดตา จนในที่สุดถูกนำมา
แกะแบบทำตัวตะกั่วขนาด 72 พอยท์ในภายหลังโดยเรียกชื่อ
‘โป่งไม้’ ดังเดิมไว้.

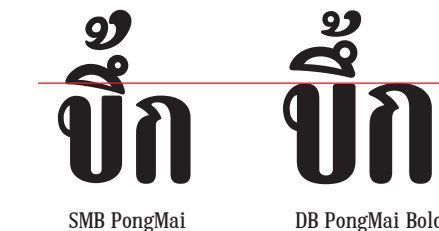

หางตัว ง ที่ตัวค้อนกลับ ถือเป็นเอกลักษณ์ของโป่งไม้
ซึ่งไม่เคยพบในชุดตัวพิมพ์ใดๆ ที่ร่วมยุคสมัยกับโป่งไม้เลย

Originally a woodblock font for newspaper headlining
many decades ago, PongMai had tall, narrow glyphs with
thick verticals contrasting with very thin horizontals.
Terminals of uprights were rounded on the baseline while
those for horizontals were tapered curves resembling
Chinese brush strokes. With increasing reader acceptance
of the font, the wood blocks were replaced by lead slugs at
72 points to meet the demands of a wider circle of users.

With the advent of digital typography, the original
PongMai was recast as a PostScript font called SMB
PongMai. An OpenType version has recently been
introduced, as DB PongMai, by DB. In addition to
refinements on the glyphs and a new set of narrow Latin
characters to complement the Thai alphabet, a Light
variant is offered in the new DB version, making a total
of two weights.

The original PongMai face has also been redeveloped into
a new font called DB Bangkok whereby the glyph heights
had been reduced and its weight options expanded
to four, with corresponding italics, to make up a total
of eight styles.

SMB PongMai

DB PongMai Bold

พิมพ์เทียบ SMB PongMai กับ DB PongMai Bold ด้วยพอยท์ที่เท่ากัน
ขนาดพอยท์ของ DB PongMai Bold จะโตกว่า

เมื่อเข้าสู่ยุคตัวเรียงพิมพ์ด้วยแสง (คนในวงการพิมพ์นิยม
เรียกตัวคอมพิว ตามชื่อแบรนด์ ‘คอมพิว กราฟิค’ เหมือนเรียก
ผงซักฟอกติดปากว่าแป็บ) มีเพียงตัวโป่งรอง (หรือโป่งใหม่)
เท่านั้นที่ได้รับการอนุรักษ์ต่อเป็นฟอนท์ชื่อ ‘โกเมน’ โดยอาจารย์
มานพ ศรีสมพร. จนเข้าสู่ยุคฟอนท์แบบ PostScript จึงมีโป่งไม้
อีกตัวที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้โดยการกำกับของประชา สุวีรานนท์.
SMB PongMai ของประชามีความประณีตพอสมควร อย่างไรก็ตาม
ยังพบความบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ กระจ่ายอยู่ตามจุดต่างๆ เช่น
ระบบของหางอักษร (เช่น หางสระ ะ ยังมโนอยู่แทนที่จะเป็นเหลี่ยม
แบบโป่งไม้ทั่วไป) ความโค้งของเส้นบน (เช่น ค, ด) สักส่วนตัวพิมพ์
 ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเว้นช่องว่างรูปอักษรทั้ง ก-ฮ และรูปสระ
ทุกตัวที่ตั้งบนเส้นฐานนั้นไม่ได้มาตรฐาน เพราะเว้นว่างเฉพาะพื้นที่
ด้านหลัง (ถ้าพิมพ์ ๓ ตัวต่อๆ ว่างกลางหน้ากระดาษ A4 จะได้คน
เอียงซ้าย!) เมื่อโป่งไม้ถูกทำให้ใหม่เป็น OpenType ซ็อกพรองทั้งหมด
ที่กล่าวมาผมได้แก้ไขให้แล้วใน DB PongMai. นอกจากส่วนโค้งเข้า
ของอักษรโดยรวม (เช่น หางตัว ง, ไม้โท) ของ DB PongMai Bold
จะถูกคิดให้ดูไหลลื่นขึ้นแล้ว ขนาดของตัวพอยท์ก็ยังโตขึ้น
เมื่อเทียบกับ SMB PongMai เดิมที่ขนาดพอยท์เท่าๆ กัน. ในชุด
DB PongMai นอกจากจะมีตัวอักษรโรมันที่พอมได้สัดส่วนกับ
อักษรไทยมากขึ้นกว่าใน SMB PongMai แล้ว ยังเพิ่มตัวโป่งไม้
น้ำหนักปรกติเข้าไปเพื่อให้ใช้งานได้กว้างขึ้น.

พูดถึงการใช้งานโป่งไม้แล้ว คนนอกวงการออกแบบแทบ
จะไม่เคยสังเกตเห็น. ความจริงจังซึ่งของโป่งไม้เคยถูกประชา
(ผู้ชุบชีวิตมันขึ้นมา) ใช้เป็นตัวพาดหัวงานบรรณคดีทางการเมืองผ่าน
SMB PongMai เป็นระยะๆ. นอกจากนั้นยังพบการใช้โป่งไม้กับ
หนังสือที่ออกเกิดในยุคในเครือมติชน ซึ่งเป็นกรนำ SMB PongMai
มาทำให้เตี้ยลง แต่ยังคงมีแค่หน้าหนักเดียว. จะเห็นได้ว่าโป่งไม้ยัง

